

การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลโดยใช้โครงการตลาดนัดสุขภาพ

อมรรัตน์ นระสนธิ* พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

วิไล ตั้งปณิธานดี* พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

สุพ้อง วงศ์สภาพพัฒน์* ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)

พิชญา ทองโพธิ์* วท.ม. (เทคโนโลยีการจัดการระบบสารสนเทศ)

นพวรรณ เปี้ยชื่อ** Ph.D. (Nursing), APN/NP

บทคัดย่อ: การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลโดยใช้โครงการตลาดนัดสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จำนวน 162 คน และผู้เข้าร่วมงานตลาดนัดสุขภาพที่โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 144 คน นักศึกษาเป็นผู้วางแผนการดำเนินการตลาดนัดสุขภาพ มีการจัดโครงสร้างสนับสนุนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลกระบวนการและผลลัพธ์ของโครงการ โดยวัดความพึงพอใจจากการตอบแบบสอบถามด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาและผู้เข้าร่วมงานตลาดนัดสุขภาพส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยรวม และมีความพึงพอใจด้านการจัดเลี้ยงอาหาร และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดและมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการได้รับข้อมูลและแนวคิดข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ส่วนความพึงพอใจด้านสถานที่ในการจัดงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด สำหรับผู้เข้าร่วมงานตลาดนัดสุขภาพมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมการให้ความรู้และคำปรึกษามากที่สุด รองลงมาคือ วิทยากรผู้ให้ความรู้และบรรยากาศภายในงาน ส่วนความพึงพอใจด้านระยะเวลาในการจัดงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด ผลการศึกษาแสดงถึงผลลัพธ์ของโครงการตลาดนัดสุขภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลได้

คำสำคัญ: ผลลัพธ์ ตลาดนัดสุขภาพ นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ความพึงพอใจ

*อาจารย์ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

**Corresponding author, รองศาสตราจารย์ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail: ranps@mahidol.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ระบบสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป การปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ และการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบบริการพยาบาล การบริหารจัดการและการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบสุขภาพที่เน้นบริการสุขภาพปฐมภูมิ โดยให้การดูแลแบบองค์รวม คำนึงถึงความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บริการ ให้บริการครอบคลุมทั้งการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันรักษา และฟื้นฟูสุขภาพ (สงวน นิตยารัมภ์พงศ์, 2547) การสร้างเสริมสุขภาพเป็นองค์ประกอบหลักของระบบบริการสุขภาพ ที่ส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาศักยภาพในการดูแลสุขภาพของตนเอง (อำพล จินตาวัฒน์, 2550) สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลกที่ให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพอย่างจริงจังนับตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา ซึ่งในการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพนั้น พยาบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนมีวิถีชีวิตสร้างเสริมสุขภาพ การดูแลตนเองและการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ รวมทั้งการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาสุขภาพแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งการที่พยาบาลจะปฏิบัติบทบาทดังกล่าวได้นั้น จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติ จึงจะสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้

โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพและเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในการกำหนดคุณสมบัติของบัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาต้องมีความสามารถในการประยุกต์องค์ความรู้ทางการพยาบาล เพื่อพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการปรับตัวของบุคคล ครอบครัวและชุมชน ในการป้องกันโรคและการสร้างเสริมสุขภาพ รักษาพยาบาลและฟื้นฟูสุขภาพตามขอบเขตของวิชาชีพ (ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์

โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2550) ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องอาศัยการวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่จะช่วยหล่อหลอมวัฒนธรรมทางวิชาชีพ และสามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดอย่างสร้างสรรค์ และมีวิจารณญาณ คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลขึ้นเพื่อให้ นักศึกษาพยาบาล ซึ่งในอนาคตจะเป็นพยาบาลและเป็นผู้ที่มีหน้าที่สำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพ โดยนำกิจกรรมตลาดนัดสุขภาพ (Health Fair) มาใช้จัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในสาขาที่เลือกสรรของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เพื่อให้ นักศึกษาพัฒนาสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพ กระตุ้นให้มีความสนใจและเข้าใจในบทบาทและความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นผู้นำในการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพได้

โครงการตลาดนัดสุขภาพเป็นการบริการสุขภาพ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชนรูปแบบหนึ่ง มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การให้ความรู้ทางสุขภาพและการตรวจคัดกรองภาวะสุขภาพ ซึ่งเป็นการป้องกันโรคหรือปัญหาสุขภาพและภาวะแทรกซ้อน (Dillon & Stemas, 1997; Hecker, 2000) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกทักษะการให้ความรู้ คำแนะนำ และปรึกษา การทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสารระหว่างสหสาขาวิชาชีพ ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการนำตลาดนัดสุขภาพ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนการสร้างเสริมสุขภาพ สามารถสร้างความตระหนักของนักศึกษาพยาบาลในบทบาทของการสร้างเสริมสุขภาพ (Gosline & Schrank, 2003) อย่างไรก็ตามในประเทศไทย ยังไม่พบการนำตลาดนัดสุขภาพมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนการสร้างเสริมสุขภาพ

การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล สามารถประเมินคุณภาพได้จากผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพการบริการสุขภาพ (quality of care) ในการศึกษาครั้งนี้คือโครงการตลาดนัดสุขภาพ โดยมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ โครงสร้าง กระบวนการและผลลัพธ์ (Donabedian, 2003) ซึ่งโครงสร้างที่ดี เช่น วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ ก็จะส่งผลให้กระบวนการบริการสุขภาพมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางสุขภาพที่ดีต่อผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ ทั้งนี้ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เป็นกุญแจสำคัญในการประเมินและเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการพยาบาล (Donabedian, 2003; Merkousris, Ifantopolos, Lanara, & Lemonidou, 1999) เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของผลลัพธ์ทางการพยาบาลที่จะได้ทราบถึงความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของผู้ใช้บริการที่มีต่อการดูแลสุขภาพกับการรับรู้ถึงบริการที่ได้รับจริง ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลโดยใช้ตลาดนัดสุขภาพ โดยศึกษาโครงสร้าง การดำเนินงาน และผลลัพธ์คือ ความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เข้าร่วมงานที่มีต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันและความต้องการของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลโดยใช้โครงการตลาดนัดสุขภาพ และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลและผู้เข้าร่วมงานต่อกระบวนการและผลลัพธ์ของโครงการ

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการบริการสุขภาพของโดนาเบเดียน (Donabedian, 2003) เป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา คุณภาพการให้บริการทางสุขภาพแก่ผู้ใช้บริการเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายปัจจัย ซึ่งในการประเมินคุณภาพการบริการประเมินได้จากความสัมพันธ์ของโครงสร้าง (structure) กระบวนการ (process) และผลลัพธ์ (outcome) (มาริสา ไกรฤกษ์, 2544) กล่าวคือ การประเมินโครงสร้าง ได้แก่ การประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการการให้บริการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้บริการ ได้แก่ โครงสร้างการบริหารขององค์กร (organizational structure) ทรัพยากรบุคคล (human resource) และทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ (material resource) การประเมินกระบวนการ หมายถึง การประเมินกิจกรรมการให้การดูแลผู้ใช้บริการของบุคลากรทางสุขภาพ โดยพิจารณาส่วนประกอบต่างๆ ของปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมทั้งในกลุ่มบุคลากร หรือระหว่างกลุ่มบุคลากรกับผู้ใช้บริการ การประเมินผลลัพธ์ เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการให้บริการ ซึ่งจะประเมินทั้งประสิทธิผลของกิจกรรมและความพึงพอใจ ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กันโดยโครงสร้างที่ดี ส่งผลให้กระบวนการดำเนินงานหรือการบริการสุขภาพมีประสิทธิภาพ และกระบวนการดำเนินงานหรือการบริการสุขภาพดี จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีแก่ผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้ การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารทั้งด้านนโยบายการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ งบประมาณ ระยะเวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การได้รับทุนสนับสนุนจากเครือข่ายพยาบาลศาสตร์เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ (พย.สสส.) และทรัพยากรบุคคล เช่น การได้รับคำปรึกษาจาก

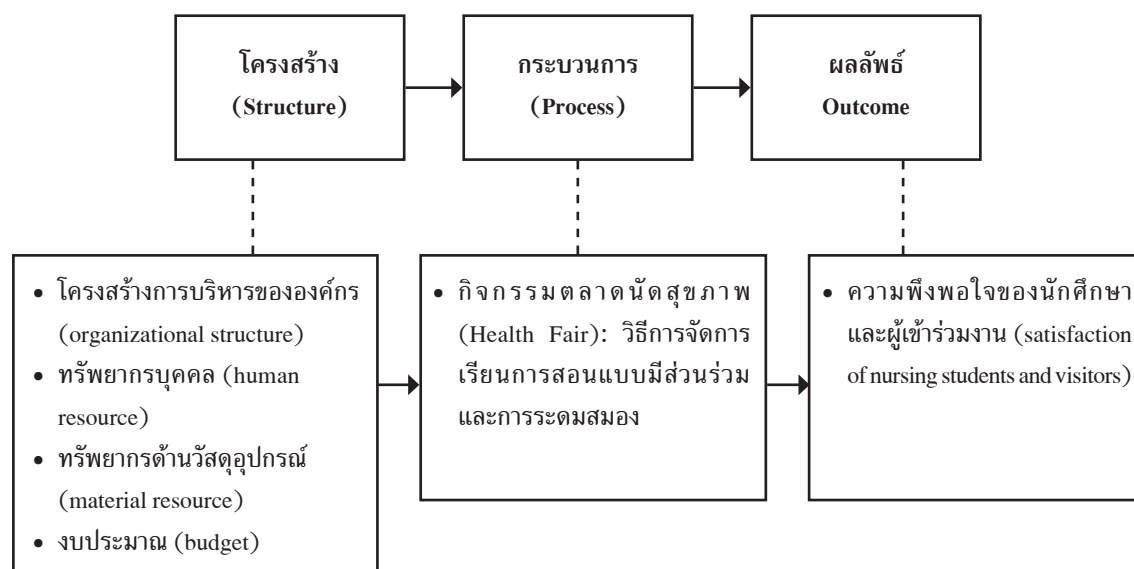
การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลโดยใช้โครงการตลาดนัดสุขภาพ

อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยากร และแหล่งประโยชน์ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม เป็นองค์ประกอบด้านโครงสร้าง ซึ่งเปรียบเสมือนปัจจัยนำเข้าของการบริการสุขภาพ ส่งผลต่อกระบวนการ ทำให้กิจกรรมตลาดนัดสุขภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีแก่ผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ

ตลาดนัดสุขภาพเป็นกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานการสร้างเสริมสุขภาพทั้งด้านโภชนาการ การออกกำลังกายและการผ่อนคลายความเครียด โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความตระหนักและพลังความสามารถในการดูแลสุขภาพ โดยการให้ความรู้ คำแนะนำเรื่องพฤติกรรมที่เหมาะสม การดูแลตนเอง การป้องกันโรคเรื้อรังที่สำคัญ และพบป่วย ได้แก่ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ และหลอดเลือด รวมทั้งให้บริการคัดกรองด้านสุขภาพ

แก่ประชาชน (Dillon & Stemas, 1997; Hecker, 2000)

กิจกรรมตลาดนัดสุขภาพเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การระดมสมองที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การฝึกทักษะการให้ความรู้ คำแนะนำและปรึกษา ฝึกความเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่ายสหสาขาวิชาชีพ ภายใต้คำแนะนำช่วยเหลือของอาจารย์พยาบาล ซึ่งเป็นการพัฒนาสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพและเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มนักศึกษา ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์พยาบาล และนักศึกษากับผู้ร่วมงาน เกิดผลลัพธ์ทางการพยาบาลที่มีคุณภาพ ซึ่งดัชนีชี้วัดที่สำคัญคือ ความพึงพอใจ (Donabedian, 2003; Merkousris et al., 1999; Wagner & Bear, 2008) (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการศึกษา

ความพึงพอใจ (satisfaction) เป็นการแสดงออกถึงการประเมินคุณภาพของการบริการสุขภาพ (Donabedian, 2003) เป็นความคิดเห็นหรือความพอใจของบุคคลต่อบริการที่ได้รับ ซึ่งการให้บริการที่คำนึงถึงความพอใจของผู้ใช้บริการเป็นกลยุทธ์สำคัญที่มีการนำมาใช้อย่างกว้างขวางทั้งในเชิงธุรกิจ การศึกษาและการให้บริการประชาชนของภาครัฐ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินกิจกรรมตลาดนัดสุขภาพด้วยความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้เข้าร่วมงานต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโครงการตลาดนัดสุขภาพในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ในการศึกษาครั้งนี้มีการจัดโครงสร้างเพื่อสนับสนุนโครงการตลาดนัดสุขภาพและศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลและผู้เข้าร่วมงานต่อกิจกรรมในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 ถึง มกราคม พ.ศ. 2554

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลและประชาชนผู้เข้าร่วมงานตลาดนัดสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ในปีการศึกษา 2553 จำนวน 162 คน และผู้เข้าร่วมงานตลาดนัดสุขภาพ จำนวน 144 คน อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป สามารถสื่อสารด้วยการพูด ฟัง อ่านและเขียนภาษาไทยได้ และยินดีเข้าร่วมการศึกษา

สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลคือ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาโดยผู้วิจัยและคณะ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาพยาบาลและประชาชนที่เข้าร่วมงาน ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ สาขาวิชาเลือกสรร ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในหลักสูตร ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมงานตลาดนัดสุขภาพ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การทราบข่าวการจัดงาน สิ่งจูงใจในการเข้าร่วมงาน การเข้าร่วมการตรวจคัดกรองสุขภาพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลประกอบด้วย ความพึงพอใจต่อรูปแบบของตลาดนัดสุขภาพ การได้รับข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณที่ได้รับ ระยะเวลาขั้นการเตรียมโครงการและขั้นตอนการดำเนินการ ความเหมาะสมต่อการแบ่งกลุ่มนักศึกษา สถานที่ในการจัดกิจกรรม การสนับสนุนจากแหล่งประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และความพึงพอใจต่อการจัดงานในภาพรวม ส่วนแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพของผู้เข้าร่วมงาน ประกอบด้วย ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมงานเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อรูปแบบของตลาดนัดสุขภาพ วิทยากร บอร์ดนิทรรศการ กิจกรรม (การสาธิต การให้ความรู้/คำปรึกษา กิจกรรมบนเวที การตรวจคัดกรองสุขภาพ) ระยะเวลา สถานที่บรรยากาศภายในงาน โสตทัศนูปกรณ์ และความพึงพอใจต่อการจัดงานในภาพรวม ลักษณะการตอบเป็นแบบ Likert scale 5 ระดับ ตั้งแต่ มากที่สุด (4 คะแนน) ถึง น้อยที่สุด (0 คะแนน)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ให้นักศึกษาและผู้เข้าร่วมงานได้แสดงความคิดเห็น

เห็นและให้ข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพ

คุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาและการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยทำการปรับปรุงเนื้อหาและภาษาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ในการศึกษาครั้งนี้ ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ความเที่ยงของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล .90 และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพของผู้มาร่วมงาน .93

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ตามเอกสารรับรองเลขที่ 2553/586 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของขั้นตอนการทําวิจัย โดยชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทราบถึงสิทธิในการยินยอมตนหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้นำเสนอในภาพรวมโดยไม่ระบุชื่อ

ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้มีดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 อาจารย์ผู้ร่วมสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในสาขาที่เลือกสรรทบทวนรูปแบบ/วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะด้านการ

สร้างเสริมสุขภาพ และนำมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

1.2 ประชุมชี้แจงให้นักศึกษาทราบกิจกรรมของโครงการ รูปแบบการจัดงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และงบประมาณในการดำเนินงาน รวมทั้งประชุมระดมสมอง (brain storming) ทั้งในกลุ่มนักศึกษา กลุ่มอาจารย์พยาบาล และระหว่างกลุ่มนักศึกษาและอาจารย์พยาบาล เพื่อวางแผนและออกแบบการจัดกิจกรรมของโครงการ ภายใต้ชื่อ “Health Fair 2011 by Rama Nursing Students”

1.3 กำหนดการประชุมรายงานความก้าวหน้าในการเตรียมเนื้อหาและกิจกรรม การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทุกสัปดาห์ในวันพุธหลังเวลาทำการรวม 10 ครั้ง โดยอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชาช่วยตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาของเอกสารและกิจกรรมที่นักศึกษาจัดเตรียมขึ้น

1.4 ดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของโรงพยาบาล ทางอินเทอร์เน็ตผ่าน Face book และจัดทำป้ายโปสเตอร์เชิญชวนเข้าร่วมงาน เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ก่อนวันจัดงาน และแจกแผ่นพับประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนที่มาใช้บริการในโรงพยาบาลรามาธิบดี 3 วันก่อนวันจัดงาน

1.5 จัดงานตลาดนัดสุขภาพภายใต้รูปแบบ “อโรคาพยากรณ์” ตามแผนในวันที่ 17 มกราคม 2554 เวลา 8.00–12.00 น. โดยใช้พื้นที่ของ 2 อาคาร ภายในคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ประกอบด้วย กิจกรรมการตรวจคัดกรองสุขภาพระบบต่างๆ การแสดงนิทรรศการ กิจกรรมบนเวทีและการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ รวม 10 ฐาน ซึ่งนักศึกษาประจำที่ฐานๆ ละ 10–12 คน เพื่อให้ความรู้ คำแนะนำ และสาธิต โดยแบ่งตามสาขาที่เลือกสรร ได้แก่ การจัดการความเครียด โดยสาขาการพยาบาลจิตเวช “Spa in Garden” ซึ่งเน้น

การใช้ลูกประคบบำบัดและการใช้กระโจมโดยสาขาการพยาบาลสูตินรีเวช การตรวจเต้านมด้วยตนเอง โดยสาขาการพยาบาลศัลยศาสตร์ คลินิกเลิกบุหรี่โดยสาขาการพยาบาลป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ เมนูอาหารเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยสาขาการพยาบาลเด็ก สรรพคุณน้ำสมุนไพรโดยสาขาการพยาบาลสุขภาพชุมชน อาหารแลกเปลี่ยนและอาหารทดแทนโดยสาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ (อายุรศาสตร์) ตาสวยด้วยมือเราทำอะไร อาหารสำหรับสายตา การดูแลให้ห่างไกลจากโรคตาที่บ่มบ่อโดยสาขาการพยาบาลห้องผ่าตัด และการพยาบาลหู คอ จมูก ส่วนกิจกรรมบนเวที ได้แก่ การรำไทเก๊ก จินตลีลาประกอบเพลงฮูลาฮูป การบริหารเพื่อพัฒนาสมอง และการตอบปัญหาโภชนาการและการให้ผู้ป่วยที่มีประสบการณ์จริงมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์บนเวที ซึ่งแต่ละกิจกรรมบนเวที มีนักศึกษาเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทั้งหมดจำนวน 40 คน โดยแบ่งความรับผิดชอบเป็นฝ่ายสถานที่ ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายประชาสัมพันธ์และฝ่ายเวที ฝ่ายละ 10 คน และแบ่งหน้าที่เป็นพิธีกรบนเวที พิธีกรภาคสนาม ผู้ประสานงานระหว่างเวที และผู้นำชมและให้ข้อมูลรายละเอียดของกิจกรรม (Health tour guide) แก่ผู้เข้าร่วมงาน

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เมื่อผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงผู้บริหารด้านกิจการนักศึกษา และผู้อำนวยการโรงพยาบาลรามาธิบดี และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2.2 ชี้แจงขั้นตอนวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลมหาบัณฑิตจำนวน 5 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทีมผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว

สร้างสัมพันธภาพ ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการทำวิจัย แจงสิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในใบแสดงความยินยอมเข้าร่วมในการศึกษา อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม และขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งใช้เวลาประมาณ 20 นาที ต่อคน ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลจากแบบสอบถามที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว หากพบว่าข้อมูลที่ได้รับไม่สมบูรณ์หรือไม่ครบถ้วน เก็บข้อมูลเพิ่มโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามชุดเดิมอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติบรรยาย แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยของลักษณะกลุ่มตัวอย่าง และแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลและผู้เข้าร่วมงานต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพ

ผลการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 จำนวน 162 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 98.2) อายุ 22 ปี (ร้อยละ 70.3) อยู่ในสาขาวิชาเลือกการพยาบาลศัลยศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 24.3) ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพนอกจากการเรียนการสอนในหลักสูตร (ร้อยละ 88.3) โดยมีนักศึกษาส่วนน้อยที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมหรือจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของคณะ เดินวิ่ง

การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลโดยใช้โครงการตลาดนัดสุขภาพ

การกุศล ชมรมโรตาแรคท์ ของมหาวิทยาลัยมหิดล การออกค่ายสร้างเสริมสุขภาพ และค่ายสอนสุขศึกษา ให้กับชาวเขา และการเข้าร่วมกิจกรรม open house เป็นต้น

กลุ่มผู้เข้าร่วมงานตลาดนัดสุขภาพ ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 71.5) อายุ 19-77 ปี อายุเฉลี่ย 47.56 ปี สถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 51.4) ระดับการศึกษาสูงสุดคือ ปริญญาตรี (ร้อยละ 45.8) อาชีพ รับราชการ (ร้อยละ 35.4) รายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท (ร้อยละ 33.3) ส่วนใหญ่เข้าร่วมการตรวจคัดกรองสุขภาพ (ร้อยละ 72.9) ได้รับข่าวจากเสียงตามสายของโรงพยาบาล (ร้อยละ 42.1) และสิ่งจูงใจในการเข้าร่วมงานตลาดนัดสุขภาพคือ การตรวจคัดกรองสุขภาพ (ร้อยละ 45.2)

ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพ

ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพ แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ความพึงพอใจโดยรวม และรายด้าน

1. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพพบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ร้อยละ 97.0) ซึ่งนักศึกษาล้วนมีคะแนนความพึงพอใจด้านการจัดเลี้ยงอาหารสูงเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 98.1) ซึ่งใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม (ร้อยละ 98.0) รองลงมาคือ การได้รับข้อมูลและแนวคิดข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ (ร้อยละ 97.6) ความพึงพอใจที่น้อยที่สุด คือ ด้านสถานที่ในการจัดงาน (ร้อยละ 76.6) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพ (N = 162)

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					M±SD
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
การจัดเลี้ยงอาหารว่างและอาหารกลางวัน	99 (61.1)	60 (37.0)	3 (1.9)	0	0	3.59 ± 0.53
การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	86 (53.0)	73 (45.0)	2 (1.2)	1 (0.6)	0	3.51 ± 0.56
การได้รับข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ	62 (38.3)	96 (59.3)	4 (2.5)	0	0	3.36 ± 0.53
ความเหมาะสมต่อการแบ่งกลุ่มนักศึกษา	68 (42.0)	81 (50.0)	11 (6.8)	2 (1.2)	0	3.33 ± 0.66
รูปแบบของตลาดนัดสุขภาพ	66 (40.7)	81 (50.0)	15 (9.3)	0	0	3.31 ± 0.63
การสนับสนุนจากแหล่งประโยชน์	57 (35.2)	88 (54.3)	17 (10.5)	0	0	3.25 ± 0.63
ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์	52 (32.1)	91 (56.2)	19 (11.7)	0	0	3.20 ± 0.63
งบประมาณที่ได้รับ	57 (35.2)	78 (48.1)	22 (13.6)	5 (3.1)	0	3.15 ± 0.77
ระยะเวลาขึ้นดำเนินโครงการ	50 (30.9)	84 (51.9)	26 (16.0)	1 (0.6)	1 (0.6)	3.12 ± 0.73
ระยะเวลาขึ้นการเตรียมโครงการ	48 (29.6)	85 (52.5)	27 (16.7)	2 (1.2)	0	3.10 ± 0.71
สถานที่ในการจัดกิจกรรม	40 (24.7)	84 (51.9)	33 (20.4)	4 (2.5)	1 (0.6)	2.98 ± 0.78
ความพึงพอใจในภาพรวม	67 (41.4)	90 (55.6)	4 (2.5)	1 (0.6)	0	3.38 ± 0.57

นักศึกษาที่มีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ขั้นตอนเตรียมโครงการ ขาดความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดงาน ทำให้ต้องเตรียมงานใกล้วันดำเนินโครงการ ซึ่งเสนอให้มีการสนับสนุนด้านงบประมาณเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังขาดความพร้อมในเรื่องเวลา เนื่องจากเป็นช่วงการเตรียมตัวสอบรวบยอด ทำให้นักศึกษาบางคนไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมวางแผนได้ครบทุกครั้ง จึงเสนอให้ปรับปรุงเกี่ยวกับระยะเวลาในการเตรียมงาน ซึ่งหากเป็นช่วงระหว่างกลางเทอมจะเหมาะสมกว่า 2) ขั้นตอนดำเนินโครงการ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระยะเวลาและสถานที่ในการดำเนินโครงการ โดยเสนอให้มีกิจกรรมเต็มวัน เนื่องจากในภาคบ่าย ผู้ป่วยหรือญาติจะมีเวลาชมนิทรรศการได้มากขึ้น และบางรายเสนอให้จัดกิจกรรมเป็นระยะเวลา 2 วัน สำหรับสถานที่ในการจัดกิจกรรมซึ่งค่อนข้างแคบ นักศึกษารายหนึ่งกล่าวว่า “สถานที่ค่อนข้างแคบ ทำให้ต้องจัดเป็น 2 ที่ (อาคาร) และไม่สามารถใช้เสียงดังได้” โดยเสนอให้จัดกิจกรรมทั้งหมดภายในอาคารเดียวกัน และยังมีข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ว่าควรเริ่มประชาสัมพันธ์ก่อนการจัดงานมากกว่า 2 สัปดาห์ เพื่อให้ประชาชนทราบข่าวการจัดงานเร็วขึ้น นอกจากนี้ นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดว่า “มีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมครั้งสุดท้ายก่อนจบ” “การจัดตลาดนัดสุขภาพเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ดี เพราะได้ความรู้ และประสบการณ์จริง เป็นการแสดงศักยภาพก่อนจบ” และ “อาจารย์แต่ละท่านมีความรู้ ความชำนาญและให้ความร่วมมือและช่วยเหลือพวกเราเป็นอย่างดี”

2. ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงานต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพพบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ร้อยละ 91.0) ซึ่งผู้ร่วมงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเป็นอันดับแรกในด้านกิจกรรมการให้ความรู้/คำปรึกษาโดยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ร้อยละ 93.0) รองลงมาคือ วิทยาการ/ผู้ให้ความรู้ (ร้อยละ 90.2) และบรรยากาศภายในงาน (ร้อยละ 88.9) โดยมีความพึงพอใจด้านระยะเวลาในการจัดงานน้อยที่สุด (ร้อยละ 91.5) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงานต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพ (N = 144)

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ จำนวน (ร้อยละ)					M±SD
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
กิจกรรมการให้ความรู้/คำปรึกษา	64 (44.4)	70 (48.6)	10 (7.0)	0	0	3.38 ± 0.61
วิทยาการ/ผู้ให้ความรู้	65 (45.1)	65 (45.1)	14 (9.7)	0	0	3.37 ± 0.63
บรรยากาศภายในงาน	68 (47.2)	60 (41.7)	16 (11.1)	0	0	3.36 ± 0.68
รูปแบบของตลาดนัดสุขภาพ	55 (38.2)	80 (55.6)	8 (5.6)	1 (0.7)	0	3.31 ± 0.61
กิจกรรมการสาธิต	56 (38.9)	72 (50.0)	14 (9.7)	2 (1.4)	0	3.26 ± 0.69
บอร์ดนิทรรศการ	54 (37.5)	72 (50.0)	17 (11.8)	1 (0.7)	0	3.24 ± 0.69
โสตทัศนูปกรณ์	59 (41.0)	63 (43.8)	20 (13.9)	2 (1.4)	0	3.24 ± 0.74
กิจกรรมการตรวจคัดกรองสุขภาพ	26 (18.0)	59 (41.0)	59 (41.0)	0	0	3.23 ± 0.74
สถานที่	49 (34.0)	70 (48.6)	24 (16.7)	1 (0.7)	0	3.16 ± 0.72
กิจกรรมบนเวที	41 (28.5)	72 (50.0)	28 (19.4)	3 (2.1)	0	3.05 ± 0.75
ระยะเวลา	35 (24.3)	68 (47.2)	35 (24.3)	5 (3.5)	1 (0.7)	2.91 ± 0.83
ความพึงพอใจในภาพรวม	68 (47.2)	63 (43.8)	13 (9.0)	0	0	3.38 ± 0.65

ผู้เข้าร่วมงานมีข้อเสนอแนะในด้านสถานที่ การประชาสัมพันธ์ สื่อ และระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม ดังนี้ สถานที่ในการจัดกิจกรรมแคบ ทำให้ไม่สามารถชมหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง ในการประชาสัมพันธ์ ควรเน้นการให้ข้อมูลการงดอาหารเพื่อเตรียมเจาะเลือด ตรวจคัดกรองสุขภาพ สำหรับบอร์ดกิจกรรมที่มีเนื้อหาความรู้ในการเสริมสร้างสุขภาพ ควรเพิ่มขนาดของตัวอักษรและเพิ่มจำนวนเอกสารให้เพียงพอ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมงานรู้สึกชื่นชอบวิทยากรและการให้ความรู้/คำปรึกษาที่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ทำให้ได้รับความรู้ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งชื่นชมว่าเป็นกิจกรรมที่ดี ฝึกทักษะการสื่อสารและการบริการของนักศึกษา โดยกล่าวว่า “การจัดตลาดนัดสุขภาพเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้พัฒนาทักษะการพูด การบริการของนักศึกษา รู้สึกอบอุ่น และกลัวที่จะขอคำปรึกษา” อย่างไรก็ตาม เสนอแนะให้เพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องโรคและวิธีการรักษา สำหรับระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม เสนอให้เพิ่มระยะเวลาเพื่อจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่และทั่วถึง

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญในการอภิปราย ดังนี้

ความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพ

โดยภาพรวมนักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพในระดับมากถึงมากที่สุด ทุกด้าน โดยมีความพึงพอใจด้านการจัดเลี้ยงอาหาร และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากที่สุด (ตารางที่ 1) อธิบายได้ว่า การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้การมีส่วนร่วม แสดงถึงผลของกระบวนการต่อผลลัพธ์คือ ความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของโดนาบีเดียน (Donabedian, 2003) ในการศึกษาครั้งนี้ นักศึกษาได้ฝึกคิดวางแผน ดำเนินการและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

ในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับการศึกษาของศิริณี เกียรติแก้ว และคณะ (ศิริณี เกียรติแก้ว, รุจิเรศ ธนรักษ์, และอรุษา ลำดับวงศ์, 2551) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาจากภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีต่อหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความพึงพอใจระดับดีมากในการสอนที่มีการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้เรียนที่มีความพึงพอใจต่อการเรียนที่ได้สัมผัสกับสถานการณ์ และปัญหาด้วยตนเอง โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Knowles, 1975) ซึ่งการจัดกิจกรรมของนักศึกษาในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งฝึกทักษะร่วมกับกลุ่มเพื่อนเพื่อ สติให้กับผู้ที่มาร่วมงาน อีกทั้งการเป็น Health tour guide ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการสร้างเสริมสุขภาพ และข้อมูลด้านสุขอนามัยที่เป็นประโยชน์อย่างหลากหลาย

นอกจากนี้ การระดมสมองยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นโดยมีอิสระทางความคิด กล่าวแสดงออก รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถคิด พิจารณาและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (สมศักดิ์ ภูวิภาตวรธน์, 2544) เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ให้อิสระในความคิด ทำให้เกิด ความภาคภูมิใจ (Osborn, 1957 อ้างใน สมศักดิ์ ภูวิภาตวรธน์, 2544) สอดคล้องกับคำกล่าวของนักศึกษาที่ว่า “มีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม”

งบประมาณที่ได้รับในการดำเนินโครงการ เป็นปัจจัย ด้านโครงสร้างที่ทำให้นักศึกษาได้รับการสนับสนุนทางด้านอาหารในการประชุมทุกครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการ หลังเวลาทำการ กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา นักศึกษาจึงมีความประทับใจและ

มีความพึงพอใจ สำหรับความพึงพอใจด้านการได้รับข้อมูล และแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ อาจเกิดจากการที่นักศึกษาเป็นผู้จัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ จึงมีโอกาเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ อีกทั้งอาจารย์พยาบาลในแต่ละสาขาวิชาให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจสอบเนื้อหาของเอกสารที่นักศึกษาจัดทำ และช่วยในการจัดหาทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับคำกล่าวของนักศึกษาว่า การจัดตลาดนัดสุขภาพเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ดี ได้รับความรู้และประสบการณ์จริง ได้แสดงศักยภาพก่อนสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ ยังได้รับความรู้ ความชำนาญและความอนุเคราะห์จากอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างดี สถานที่ในการจัดกิจกรรมเป็นสถานที่ที่นักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุด อธิบายได้จากข้อจำกัดเรื่องสถานที่และการใช้เสียง เนื่องจากดำเนินโครงการในวันทำการ ต้องจำกัดกิจกรรมการใช้เสียงที่อาจรบกวนการเรียนการสอน

ความพึงพอใจของผู้ร่วมงานต่อการจัดงานโครงการตลาดนัดสุขภาพ

ผู้เข้าร่วมงานมีความพึงพอใจต่อการจัดงานตลาดนัดสุขภาพในระดับมากถึงมากที่สุดทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมการให้ความรู้/คำปรึกษามากที่สุด (ตารางที่ 2) อธิบายได้ว่าการศึกษาค้นคว้าแสดงถึงผลของกระบวนการของกิจกรรมตลาดนัดสุขภาพต่อผลลัพธ์คือ ความพึงพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจคัดกรองสุขภาพ เป็นสิ่งสนใจในการเข้าร่วมงานมากที่สุด นอกจากนี้ การได้รับข้อมูลความรู้ คำปรึกษาทำให้ผู้เข้าร่วมงานตระหนักถึงประโยชน์ของการดูแลสุขภาพ ผู้เข้าร่วมงานจึงมีความพึงพอใจ อีกทั้งรูปแบบนวัตกรรมตลาดนัดสุขภาพในการศึกษาค้นคว้าคือ “อโรคาพยากรณ์” หมายถึงปฏิบัติตัวอย่างไรก็จะมีสุขภาพอย่างนั้น มีจุดเน้นเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ “3 อ” (อาหาร ออกกำลังกายและอารมณ์) ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถนำข้อมูลและกิจกรรมไปประยุกต์ได้ในชีวิตประจำวัน

การที่ผู้เข้าร่วมงานมีความพึงพอใจต่อวิทยากร/ผู้ให้ความรู้ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ รวมทั้งการนำผู้ป่วยที่มีประสบการณ์ตรงมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้ร่วมงานได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ สามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ง่าย สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ร่วมงานที่ว่า “วิทยากรให้ความรู้และคำปรึกษามาก ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ทำให้ได้รับความรู้ชัดเจนมากขึ้น” ทั้งนี้กิจกรรมในงานที่หลากหลาย ทำให้บรรยากาศภายในงานเป็นไปด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา ประกอบกับนักศึกษาพยาบาลมีการสื่อสารและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี ทำให้ผู้ร่วมงานประทับใจอบอุ่นและเป็นกันเอง ผู้เข้าร่วมงานจึงมีความพึงพอใจ สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ร่วมงานที่ว่า “การจัดตลาดนัดสุขภาพเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้พัฒนาทักษะการพูด การบริการของนักศึกษา รู้สึกอบอุ่น และกล้าที่จะขอคำปรึกษา” สอดคล้องกับหลักสูตรที่ต้องการผลิตบัณฑิตที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถเป็นผู้นำ ผู้ร่วมงานกับผู้อื่นได้อย่างดีทุกระดับ (ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2550)

ผู้เข้าร่วมงานมีความพึงพอใจด้านระยะเวลาในการจัดงานน้อยที่สุด เนื่องจากระยะเวลาการจัดกิจกรรมในครั้งนี้อยู่ในช่วงเช้า ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้ป่วยมาตรวจ ต้องยื่นบัตรนัดและรอตรวจ หรือดูแลญาติที่มาตรวจให้เรียบร้อยก่อนจึงมาร่วมงานได้ ทำให้ผู้เข้าร่วมงานบางรายไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทุกฐาน

ข้อจำกัดในการศึกษา

การดำเนินโครงการเป็นวันและเวลาทำการ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรอื่นๆ ตามปกติ เป็นข้อจำกัดที่ต้องจัดกิจกรรมโดยใช้สถานที่ 2 อาคาร การศึกษาค้นคว้าเป็นการศึกษาในบริบทเฉพาะของการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลโดยใช้โครงการตลาดนัดสุขภาพ

โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล
รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลเท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของนักศึกษา รวมทั้งบทบาทการเป็นพี่เลี้ยงของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ของการเรียนการสอนและการบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายพยาบาลศาสตร์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี และโครงการพัฒนาศักยภาพประชากรไทย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับความร่วมมือของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต รวมทั้งคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี. (2550). *หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี.

มาริสา ไกรฤกษ์. (2544). แนวคิดการวิจัยผลลัพธ์ทางสุขภาพ: ตอนที่ 1. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 24(1), 24-30.

ศิริฉวี เกียรติแก้ว, รุจิเรศ ธนุรักษ์, และอรุณา ลำดับวงศ์. (2551). ความพึงพอใจต่อหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และการรับรู้ต่อความสามารถในสมรรถนะทางการพยาบาลของผู้สำเร็จการศึกษา. *รามาธิบดีพยาบาลสาร*, 15(1), 86-102.

สวณ นิติราษฎร์พงศ์. (2547). สภาพปัญหาของระบบบริการสุขภาพไทย. *ปฏิรูประบบบริการสุขภาพไทย (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.

สมศักดิ์ ภูวิภาตววรรณ. (2544). *เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

อ่ำพล จินดาวัฒนะ. (2550). *การสร้างเสริมสุขภาพ: แนวคิดหลักการและบทเรียนของไทย*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

Dillon, D. L., & Sternas, K. (1997). Designing a successful health fair to promote individual, family, and community health. *Journal of Community Health Nursing*, 14(1), 1-14.

Donabedian, A. (2003). *An introduction to quality assurance in health care*. New York: Oxford University Press.

Gosline, M. B., & Schrank, M. J. (2003). A university-wide health fair: A health promotion clinical practicum. *Nurse Educator*, 28(1), 23-25.

Hecker, E. J. (2000). Feria de Salud: Implementation and evaluation of a communitywide health fair. *Public Health Nursing*, 17(4), 247-256.

Knowles, M. (1975). *Self-directed learning: A guide for learner and teachers*. New York: Follett.

Merkousris, A., Ifantopolos, J., Lanara, V., & Lemonidou, C. (1999). Patient satisfaction: A key concept for evaluating and improving nursing services. *Journal of Nursing Management*, 7, 19-28.

Wagner, D., & Bear, M. (2008). Patient satisfaction with nursing care: A concept analysis within a nursing framework. *Journal of Advanced Nursing*, 65(3), 692-701.

The Development of Teaching and Learning Innovation for Nursing Students Using Health Fair

Amornrat Natason M.N.S. (Adult Nursing)*

Vilai Tangpanithandee M.N.S. (Adult Nursing)*

Sookfong Wongsathapornpat M.A. (Counseling Psychology)*

Pitchaya Thongpo M.S. (Information Technology Management)*

*Noppawan Piaseu** Ph.D. (Nursing), APN/NP*

Abstract: This study aimed to develop teaching and learning innovation for nursing students by using health fair. The sample consisted of 162 fourth year students in the Bachelor of Nursing Science Program and 144 Health Fair visitors at Ramathibodi School of Nursing. The Health Fair was organized by the students through the participation process. Data on process and outcomes were collected by a self-reported questionnaire on satisfaction. Results revealed that the majority of the students and visitors had overall satisfaction at the high to highest levels. The students reported their highest score on satisfaction with overall, food reception, and their participation in health fair activities following by receiving health promotion information and concept. Satisfaction with the setting was at the lowest level. The visitors reported their satisfaction at the high to highest levels with providing information and counseling, following by speakers, educators, and event atmosphere. Satisfaction with the time period for health fair activities was at the lowest level. The results indicate outcomes of the Health Fair addressing participation. It is an innovation that could be applied as a teaching and learning method for nursing students.

Keywords: Outcome, Health fair, Teaching and learning innovation, Satisfaction

**Lecturer, Ramathibodi School of Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University*

***Corresponding author, Associate Professor, Ramathibodi School of Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University, E-mail: ranps@mahidol.ac.th*